

ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

З'ясовано, що публічне адміністрування у сфері забезпечення енергетичної безпеки слід розуміти як комплекс правових, економічних та технічних засобів, спрямованих на забезпечення енергетичної безпеки, збалансування публічних та приватних інтересів у сфері енергетики, створення умов для розвитку конкуренції, забезпечення недискримінаційного доступу до товарів та послуг суб'єктів господарювання галузі енергетики, захист прав споживачів товарів та послуг у сфері енергетики.

Аргументовано, що принципами публічного адміністрування доцільно вважати лише ті положення, які, по-перше, характеризують найбільш суттєві й важливі риси управлінської діяльності, а, по-друге, носять програмно-орієнтаційний характер. Це означає, що фактичний стан справ у публічному адмініструванні сфері, що досліджується, може повною мірою і не відповідати проголошеним принципам. Запропоновано авторську класифікацію принципів публічного адміністрування у сфері забезпечення енергетичної безпеки та надано їх характеристику.

Ключові слова: публічне адміністрування, енергетична безпека держави, управлінська діяльність, принципи, адміністративне законодавство.

Выяснено, что публичное администрирование в сфере обеспечения энергетической безопасности следует понимать как комплекс правовых, экономических и технических средств, направленных на обеспечение энергетической безопасности, сбалансирование публичных и частных интересов в сфере энергетики, создание условий для развития конкуренции, обеспечения недискриминационного доступа к товарам и услугам субъектов хозяйствования области энергетики, защиту прав потребителей товаров и услуг в сфере энергетики.

Аргументировано, что принципами публичного администрирования целесообразно считать лишь те положения, которые, во-первых, характеризуют наиболее существенные и важные черты управленческой деятельности, а во-вторых, носят программно-ориентационный характер. Это означает, что фактическое состояние дел в публичном администрировании исследуемой сферы может в полной мере и не отвечать провозглашенным принципам. Предложена авторская классификация принципов публичного администрирования в сфере обеспечения энергетической безопасности и предоставлена их характеристика.

Ключевые слова: публичное администрирование, энергетическая безопасность государства, управленческая деятельность, принципы, административное законодательство.

It was clarified that public administration in the field of ensuring energy security should be understood as a set of legal, economic and technical means aimed at ensuring energy security, balancing public and private interests in the field of energy, creating conditions for the development of competition, ensuring non-discriminatory access to goods and services business entities in the energy sector, consumer rights protection of goods and services in the energy sector.

It is argued that the principles of public administration should be considered only those provisions, which, firstly, characterize the most significant and important features of management activities, and, secondly, are program oriented. This means that the actual state of affairs in the public administration of the investigated sphere can be fully and consistent with the proclaimed principles. The author's classification of principles

of public administration in the field of providing energy security is offered and their characteristics are offered.

Key words: public administration, state energy security, management activity, principles, administrative law.

Вступ. У сучасній адміністративно-правовій доктрині дедалі активніше простежується тенденція до звуженого застосування терміна «державне управління» й, навпаки, активного застосування використання термінів «публічне адміністрування», «публічна адміністрація». При цьому відбувається не просто процес заміни термінів, а ідеологічно відмінне змістовне наповнення одного з основних інститутів адміністративного права. Грунтуючись на доктринальних положеннях фундатора відповідної модифікації інституту адміністративного права (В. Б. Авер'янов), його послідовники і більшість сучасних вчених-адміністративістів віддають перевагу терміну «публічне адміністрування», що адекватно відтворює реальний зміст і сутність виконавчої організуючо-сервісної діяльності публічної влади [1, с. 167].

Постановка завдання. Подальше вивчення обраного предмета дослідження вимагає визначення змісту та особливостей публічного адміністрування, специфіки їхнього прояву у сфері забезпечення енергетичної безпеки держави та узгодженого з її категоріальним апаратом галузевого розуміння публічного адміністрування.

Водночас ми виходимо із сучасного розуміння забезпечення енергетичної безпеки як досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно прийняттого забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери країни, а також створення умов для формування і реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики [2].

Тому **метою статті** є дослідження стану справ у публічному адмініструванні сфері забезпечення енергетичної безпеки та надання авторської класифікації принципів та характеристики цієї сфери.

Результати дослідження. Вирішення вказаного завдання слід розпочати з розкриття загальнотеоретичного змісту категорії «публічне адміністрування», що вимагає його співвідношення із більш широко вживаним поняттям «державне управління».

Введення в правовій всеобуч зазначеної категорії пов'язане зі зміною ідеологічного та змістовного наповнення категорії «державне управління», яка на сьогодні не охоплює весь спектр відносин, які виникають в процесі реалізації публічних функцій учасниками певних правовідносин. Як слушно зазначає, С.В. Петров, поняття «публічні функції» є продовженням ланцюга логічно пов'язаних між собою термінів: публічне право – публічний інтерес – публічне управління – публічна адміністрація – публічні функції [3, с. 204].

Зауважимо, що роль держави у сфері забезпечення енергетичної безпеки постійно змінювалася від безпосереднього владного організуючого впливу керуючих суб'єктів на керовані об'єкти до опосередкованого регулюючого впливу на суспільні відносини, спрямованого на створення оптимальних умов для ефективного задоволення інтересів різних зацікавлених осіб – суб'єктів господарювання, споживачів, суспільства та держави. У зв'язку з цим одним із важливих питань, з'ясування якого має значення у контексті цього дослідження, є визначення понять «управління» і «регулювання» та їх співвідношення з метою подальшого розуміння поняття «державне управління».

У тлумачному словнику С.І. Ожегова окреслені поняття визначаються через категорії «управляти» [4, с. 768] та «регулювати» [4, с. 620]. Так, «управляти» означає: 1) направляти хід, рух чого-небудь, керувати діями кого-небудь, чого-небудь; 2) керувати, направляти діяльність кого-небудь, чого-небудь. Категорію «регулювати» визначено як: 1) упорядковувати, налагоджувати; 2) направляти розвиток, рух чого-небудь з метою упорядкувати, систематизувати; 3) приводити механізми та їх частини у такий стан, за якого вони можуть правильно, нормально функціонувати. Зауважимо, що як приклад другого розуміння зазначеної категорії у словнику наводиться регулювання цін [4, с. 620], що має значення для подальшого дослідження.

Категорія «управління» є більш дослідженою в науці, ніж категорія «регулювання». Однак існують різні визначення терміна «управління». У найбільш загальному розумінні ним послуговуються як родовим поняттям, що характеризує впорядкування взаємозв'язків і взаємодії певної множини елементів або складових природи, суспільства, самої людини [5, с. 38]. Упорядкування взаємозв'язків між елементами будь-якої системи є необхідною умовою її функціонування і до-

сягається за допомогою двох основних способів – саморегуляції та управління. Саморегуляція здійснюється без застосування зовнішніх сил, завдяки програмі, закладеній природою, на основі її об'єктивних, незалежних від людської свідомості закономірностей. На відміну від саморегуляції, управління завжди передбачає свідоме вольове втручання людини [6, с. 53].

Управління можна визначити як цілеспрямований (свідомий, продуманий), організуючий та регулюючий вплив людей на власну суспільну, колективну та групову життєдіяльність, що здійснюється як безпосередньо (у формах самоуправління), так і через спеціально створені структури (державу, суспільні об'єднання, партії, фірми, кооперативи, підприємства, асоціації, спілки тощо) [5, с. 50].

Зауважимо, що в останні роки у вітчизняній науці адміністративного права все більшого поширення набуває термін «публічне управління», під яким науковці пропонують розуміти зовнішньо орієнтовану діяльність широкого кола суб'єктів (насамперед публічної адміністрації), пов'язану з реалізацією політичних рішень і впровадженням у життя Конституції та законів України, що має на меті задоволення публічного інтересу [7, с. 56]. При цьому основним суб'єктом реалізації публічного управління виділяють публічну адміністрацію, до кола суб'єктів якої відносять, насамперед, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суб'єктів делегованих повноважень (у разі, коли вони виконують функції органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування) [7, с. 54].

Якісна відмінність публічного управління або адміністрування від державного полягає в кількох аспектах. В деякій мірі воно містить вказівку на основну ціннісно-цільову складову розпорядчих заходів – публічний інтерес. Проголошення Конституцією України людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності та безпеки найвищими соціальними цінностями (ч. 1 ст. 3) [8], поступовий відступ від державоцентристської моделі у відносинах між державою та громадянином, становлення людиноцентристського типу владно-суспільної взаємодії та концепції «сервісної» держави дозволяє стверджувати, що основною метою правозастосовчої діяльності є досягнення верховенства права, а метою управлінського впливу – гарантування загального блага громадянського суспільства, його стабільного розвитку, поєднаного із забезпеченням і підтриманням ефективних інститутів саморегулювання [9, с. 24–25].

У свою чергу, В.М. Бевзенко та Р.С. Мельник зазначають, що основою публічного інтересу є об'єктивний інтерес усього суспільства, що, відповідно, не дозволяє ототожнювати публічний інтерес з державним, який є лише одним з елементів інтересу публічного [7, с. 38]. Належне урядування базується на обслуговуючій ролі держави, роблячи основними цінності та потреби обслуговуваного, а не обслуговуючого. В даному випадку державний інтерес, з одного боку, може бути лише частиною публічного інтересу, а з іншого – суперечити йому, підміняти і спотворювати його.

Водночас у довідниковій літературі «публічний» (від лат. *publicus* – суспільний, народний) визначається як відкритий, гласний, тобто цей термін додатково констатує необхідність інформаційної взаємодії суб'єктів владних повноважень із суспільством, що стало однією з якісних ознак адміністрування [10, с. 474]. При цьому оперативне поширення достовірних даних про цілі та методи управлінського впливу, права громадян і порядок їх втілення має відбуватися не лише за ініціативи громадськості як відповідь на запити окремих представників чи організацій (вимушене інформування), але й за ініціативи владних інституцій (добровільне інформування) [9, с. 24–26].

На підставі викладеного слід зробити проміжний висновок, що публічне адміністрування у сфері забезпечення енергетичної безпеки слід розуміти як комплекс правових, економічних та технічних засобів, спрямованих на забезпечення енергетичної безпеки, збалансування публічних та приватних інтересів у сфері енергетики, створення умов для розвитку конкуренції, забезпечення недискримінаційного доступу до товарів та послуг суб'єктів господарювання галузі енергетики, захист прав споживачів товарів та послуг у сфері енергетики.

Одним із важливих елементів публічного адміністрування у сфері забезпечення енергетичної безпеки є його принципи.

Формулювання сучасних принципів – одна з ключових проблем публічного адміністрування в умовах адміністративної реформи в Україні. Водночас у літературі з державного управління висловлювалася точка зору, згідно з якою зміни в механізмі державного управління слід починати з удосконалення керівних ідей, оскільки сьогодні чимало перетворень ще здійснюється, виходячи із суб'єктивних поглядів, з ігноруванням системи принципів. Вважається, що шляхом вирішення проблеми принципів можна забезпечити раціональність, дієвість та ефективність державного управління [11, с. 50; 12, с. 184].

У науковій літературі з державного та соціального управління існували різноманітні переліки та класифікації принципів. При цьому, на думку В.С. Основіна, ряд авторів навіть не намагався обґрунтувати певні критерії, що дозволяли б відносити відповідні вимоги або правила до числа принципів управління [13, с. 73].

У більшості робіт вихідною передумовою дослідження принципів є їх тлумачення як основних засад, вихідних положень, керівних ідей, основних правил поведінки. Наприклад, Ц. Ямпольська розуміє під принципами державного управління основні керівні засади, на яких будується та функціонує управління, і які можуть бути сформульовані у вигляді правил [14, с. 67]. Г. Яковлев вважає, що принципи державного управління – це «логічно впорядкована система ідей, основних положень, які <...> адекватно виражають політичні та організаційні закономірності державного управління і в тій чи іншій мірі закріплені в чинному праві» [15, с. 14–19]. Б. Лазарев розуміє під принципами державного управління «основні ідеї, що відображають закономірності розвитку суспільства» [16, с. 97].

Сучасні українські фахівці з державного управління Н. Нижник та О. Машков формують одночасно декілька визначень даного поняття: це й «основні правила», і «керівні ідеї», і «об'єктивні закономірності», що визначають зміст, організаційну структуру та життєдіяльність компонентів державного управління [11, с. 50–51]. В. Колпаков розуміє під принципами державного управління «позитивні закономірності, які пізнані наукою і практикою, закріплені у правових нормах або є узагальненням діючих у державі юридичних правил» [17, с. 22]. Г. Атаманчук вважає, що принцип державного управління являє собою закономірність, відношення або взаємозв'язок суспільно-політичної природи та інших груп елементів державного управління, виражену у вигляді певного наукового положення, переважно закріпленого правом [18, с. 265].

О. Рябченко визначає принципи державного управління економікою в українській адміністративно-правовій науці як об'єктивні, універсальні, необхідні закономірності взаємовідносин між керівним суб'єктом державного управління економікою та структурними елементами економіки [19, с. 30].

Таким чином, наведений аналіз широкого спектру думок свідчить про те, що поняття принципів у правовій науці тлумачиться неоднозначно, що, зрозуміло, призводить до розбіжностей у вирішенні питання стосовно системи принципів.

Як видається, принципи публічного адміністрування можна визначити як обумовлені потребами розвитку суспільства і його окремих сфер та галузей, науково обґрунтовані фундаментальні положення стратегічного характеру, які відбивають специфіку соціально-економічних та юридичних особливостей механізму адміністрування відповідною сферою (галуззю).

На важливості дослідження саме системи принципів публічного адміністрування наголошують провідні вчені-адміністративісти, разом із тим зазначаючи, що систематизувати принципи і розробити конкретні механізми їх використання – завдання досить складне. Взагалі, класифікація являє собою систему розподілу предметів, явищ або понять на класи або групи за спільними ознаками, властивостями. В логіці під науковою класифікацією розуміється розподіл предметів за класами на підставі їх найбільш суттєвих ознак. В результаті класифікації встановлюються відповідні теоретичні зв'язки між різними сторонами системи, що вивчається, вона фіксує закономірні зв'язки класифікованих об'єктів із метою визначення їх місця в системі, дозволяє упорядкувати емпіричний або теоретичний матеріал, систематизувати наявні дані, виявити відповідні закономірності.

У науковій літературі сформувалося декілька підходів до класифікації принципів державного управління. Деякі вчені-адміністративісти поділяють всю сукупність принципів державного управління на три групи. Так, наприклад, Ц. Ямпольська виділяє: організаційно-політичні принципи; організаційно-технічні принципи побудови апарату управління (територіально-виробничий, галузевий, функціональний тощо) та організаційно-технічні принципи діяльності апарату управління (чіткий розподіл праці, єдність розпорядництва тощо) [14, с. 67–69]. Г. Атаманчук виділяв чотири групи принципів державного управління: 1) суспільно-політичні; 2) функціонально-структурні; 3) організаційно-структурні; 4) принципи державно-управлінської діяльності, що поділяються на загальні та спеціальні [20, с. 172–205].

Сучасні вчені-юристи та фахівці з публічного адміністрування або намагаються розробити власні варіанти класифікації принципів, або майже дублюють класифікації своїх попередників чи лише наводять перелік принципів без їх систематизації.

Так, наприклад, Н. Нижник та О. Машков вважають за доцільне розподіляти принципи за трьома групами: суспільно-політичні, структурні та принципи державно-управлінської діяль-

ності [11, с. 56–58]. Виділення суспільно-політичних і структурних принципів підтримується й іншими авторами. В. Колпаков поділяє всі принципи на соціально-політичні, організаційні принципи побудови апарату державного управління та принципи функціонування апарату державного управління [17, с. 22]. З. Гладун пропонує наступну класифікацію принципів державного управління: конституційні (демократизм, участь громадян в управлінні, рівноправність і рівність усіх перед законом), загальні (об'єктивність, конкретність, ефективність, законність, дисципліна) та організаційні (централізація і децентралізація, плановість, галузевий, територіальний, лінійний, функціональний, раціональний розподіл повноважень, відповідальність суб'єктів управління за результати своєї роботи, поєднання єдиноначальності та колегіальності) [21, с. 209]. Окремі вітчизняні автори лише вдаються до переліку принципів державного управління, що закріплені Конституцією України, без приділення уваги іншим принципам та їх систематизації. Згідно з Конституцією України до принципів державного управління вони відносять: відповідальність органів виконавчої влади (посадових осіб) за доручену справу перед людиною і державою; верховенства права; законності; участі громадян та їх об'єднань в управлінні; рівноправності громадян в управлінні; гласності [22, с. 9–11].

Дещо оригінальним є підхід до систематизації принципів державного управління, запропонований українським дослідником з державного управління В. Бакуменком, який значну кількість досліджуваних попередниками принципів поділяє на три великі групи з наступним виділенням підсистем: 1) загальноуправлінські принципи (універсальні принципи, принципи раціональної структури, принципи цілепокладання); 2) принципи, безпосередньо пов'язані з людським фактором (стратегічного мислення, прийняття рішень, управління якістю рішень, ступеня свободи рішення, делегування повноважень, ініціативи, організації роботи керівника, скалярний); 3) основні принципи державного управління (об'єктивність, універсальність, випереджаючий стан, демократизм, поділ влади, законність, оптимізація управління та структурні принципи) [23, с. 76–89]. Отже, В. Бакуменко здійснив спробу систематизувати значну кількість положень, які розуміються ним в якості принципів державного управління. Як уявляється, віднесення багатьох із них до принципів є невинуватим, оскільки частина з них не носить характеру загальних положень, окремі стосуються соціального управління, а деякі є радше принципами менеджменту.

Певну еволюцію поглядів стосовно систематизації принципів державного управління можна простежити, аналізуючи праці Г. Атаманчука. Так, сучасний запропонований ним варіант системи принципів має наступний вигляд: 1) загальносистемні принципи державного управління (об'єктивність, демократизм, правова впорядкованість, законність, федералізм, розподіл влади, публічність); 2) структурні (структурно-цільові; структурно-функціональні; структурно-організаційні та структурно-процесуальні); 3) спеціалізовані (принципи державної служби, технологізації державного управління, адміністративного процесу тощо) [5, с. 269–278]. Поділ принципів державного управління на загальносистемні, структурні та спеціалізовані підтримують й інші автори.

Із викладеного стає очевидним, що в правовій літературі не існує загальноприйнятого підходу щодо поняття та систематизації принципів публічного адміністрування, а в західній доктрині навіть саме існування таких принципів з боку багатьох вчених береться під сумнів. Слід зазначити, що немає достатніх підстав для заперечення існування принципів публічного адміністрування, але їх виділення потребує більш обережного підходу, з урахуванням чітких критеріїв.

Вважаємо за доцільне підтримати у цьому зв'язку точку зору Г. Атаманчука, який вважає, що принципи управління мають відповідати наступним вимогам: 1) відображати тільки найбільш суттєві, головні закономірності та взаємозв'язки в державному управлінні; 2) характеризувати лише стійкі закономірності, відносини та взаємозв'язки; 3) охоплювати переважно такі закономірності, відносини, взаємозв'язки, які властиві державному управлінню як цілісному соціальному явищу; 4) відображати специфіку державного управління, його відмінність від інших видів управління [5, с. 265].

Як вже зазначалося, у правовій літературі та нормативних актах взагалі відсутні принципи забезпечення енергетичної безпеки. Водночас такий документ, як Програма інтеграції України до Європейського Союзу містить перелік основних принципів державної енергетичної політики, до яких належать:

- формування економічно обґрунтованих енергетичних потреб з максимальним зниженням енергомісткості національного продукту;
- забезпечення надійної та техногенно- і екологічно безпечної експлуатації енергетичних об'єктів;

– підвищення ефективності виробництва, передачі і розподілу електричної та теплової енергії, енергозбереження;

– зменшення залежності України від імпорту енергетичних продуктів та матеріалів, диверсифікація джерел їх постачання [24]. Як видається, зазначені принципи мають переважно політико-економічний або технічний зміст.

Можна зазначити, що принципами публічного адміністрування доцільно вважати лише ті положення, які, по-перше, характеризують найбільш суттєві та важливі риси управлінської діяльності, а, по-друге, носять програмно-орієнтаційний характер. Це означає, що фактичний стан справ у публічному адмініструванні сфери, що досліджується, може повною мірою і не відповідати проголошеним принципам.

Водночас безпосередня практична діяльність органів управління в енергетичній сфері залежить, головним чином, не від самих сформульованих принципів, а, в першу чергу, від становлення на їх основі дієвого та ефективного механізму управління електроенергетикою, зокрема, вдосконалення системи управлінських органів, чіткого розмежування компетенції між ними, належного правового забезпечення їх діяльності, чіткого визначення їх функцій, науково виваженого підходу до методів тощо.

Таким чином, роль принципів публічного адміністрування не можна як недооцінювати, так і переоцінювати, проте все ж найбільше значення принципи мають для визначення загальних пріоритетів, стратегії публічного адміністрування, оскільки принципи, з огляду на їх максимальний абстрактний характер, ефективно «діють» на найбільш високому рівні. Якраз на цьому рівні принципи є тими програмними імперативами, на яких має будуватися та яким має відповідати вся управлінська діяльність у будь-якій сфері суспільного життя.

Із зниженням ієрархічного рівня управлінських ланок роль загальних принципів дещо зменшується, певним чином трансформується, набуваючи більш конкретного, «предметного» змісту, частково зближуючись із найбільш суттєвими рисами публічного адміністрування. Тобто на рівні управління економікою та її окремими галузями загальні принципи значною мірою поступаються спеціальним принципам, які відображають специфіку управління економічною або енергетичною сферою. В цій закономірності певною мірою простежується відомий із логіки закон зворотно-пропорційного співвідношення обсягу та змісту поняття, оскільки принципи, безумовно, також є логічними поняттями. Це означає, що принципи публічного адміністрування взагалі мають найбільший обсяг та найменший зміст, тобто поширюються на всі сфери суспільного життя, відображаючи найменшу кількість додаткових ознак; принципи управління економікою мають вже вужчий обсяг, але ширший зміст, враховуючи специфіку економічної сфери держави; і, відповідно, принципи публічного адміністрування окремими галузями, зокрема й енергетикою, мають найменший обсяг і максимально широкий зміст, тобто поширюються лише на одну галузь (в нашому випадку – енергетику), закріплюючи максимальну кількість спеціальних ознак, притаманних адмініструванню саме в енергетичній сфері. З огляду на викладені міркування, нижче ми проаналізуємо лише спеціальні принципи публічного адміністрування сферою забезпечення енергетичною безпекою держави.

Висновки. Отже, принципи публічного адміністрування сферою забезпечення енергетичною безпекою держави можна визначити як обумовлені потребами розвитку енергетичної галузі науково обґрунтовані фундаментальні положення стратегічного характеру, які відбивають специфіку соціально-економічних та юридичних особливостей механізму публічного адміністрування зазначеною сферою. До таких принципів належать:

1. Підпорядкованість управління забезпеченню інтересів економічної безпеки держави, складовою якої є енергетична безпека з урахуванням стратегічного характеру цієї галузі. Цей принцип полягає в тому, що прийняття управлінських рішень в енергетиці повинно виходити із виключно важливого стратегічного значення цієї галузі економіки для держави, оскільки забезпечує її енергетичну незалежність.

2. Спрямованість управління на врахування інтересів споживачів. Цей принцип спрямований на гарантування інтересів споживачів (насамперед населення) в процесі управління галуззю, яка є природною монополією, з метою не допустити зловживання підприємствами своїм монопольним становищем на ринку, зокрема необґрунтованого підвищення тарифів.

3. Оптимальне поєднання прямих (адміністративних) та непрямих (економічних) методів управління. Цей принцип спрямований на оптимальне поєднання у процесі управління енергетикою, з одного боку, адміністративних методів, які мають забезпечувати належні «правила гри» всіх суб'єктів ринку, оскільки специфіка галузі не дозволяє повністю віддати її в ринкову стихію,

а з іншого боку, економічних методів, які спрямовані на забезпечення максимальної ефективності енергетичної галузі в умовах ринкової економіки.

4. Пріоритет у механізмі публічного адміністрування загальної функції регулювання та спеціальних функцій регулятивного характеру. Значення цього принципу полягає в тому, що за сучасних умов переходу до ринкових механізмів в енергетиці пріоритетним серед функцій управління цієї галуззю, як і економікою в цілому, є саме регулювання та пов'язані з ним функції.

5. Забезпечення наближення управління галуззю до стандартів та вимог ЄС. Цей принцип полягає у створенні нормативно-правової бази, яка регулює управління в енергетиці, з тим, щоб вона, а також весь організаційно-правовий механізм публічного адміністрування галуззю максимально відповідали стандартам і вимогам ЄС, враховуючи той факт, що інтеграція до Євросоюзу є стратегічним напрямком зовнішньополітичного курсу України.

6. Особлива роль у регулюванні галузі незалежного позавідомчого органу. Цей принцип полягає в тому, що ефективне функціонування енергетичної галузі значною мірою залежатиме від створення та діяльності дійсно незалежного регулюючого органу, як це має місце в країнах ЄС. Зазначені принципи доцільно закріпити в Енергетичній стратегії України на період до 2035 р. та на більш далеку перспективу.

Список використаних джерел:

1. Коломієць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : [підруч.] / Т.О. Коломієць. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.
2. Пріоритетні напрями удосконалення державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки України. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1753>.
3. Петров Є.В. Феноменологія адміністративно-господарського права України : [монографія] / Є.В. Петров. – Х. : Діса плюс, 2012. – 392 с.
4. Ожегов С.И. Словарь русского языка (Около 57 000 слов) / С.И. Ожегов ; под ред. Н.Ю. Шведовой. – М. : Сов. Энциклопедия, 1973. – 846 с.
5. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : Курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М. : Изд-во ОМЕГА-Л, 2005. – 584 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс : [підруч.] : у 2 т. : Загальна частина / ред. кол. В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Юрид. думка, 2007. – Т. 1 – 592 с.
7. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право : [навч. посіб.] / Р.С. Мельник, В.М. Бевзенко ; за заг. ред. Р.С. Мельника. – К. : Ваіте, 2014. – 376 с.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Яковлев І.П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / І.П. Яковлев. – О., 2016. – 224 с.
10. Словник іншомовних слів / уклад. С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
11. Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління / Н.Р. Нижник, О.А. Машков. – К. : УАДУ, 1998. – 160 с.
12. Кунев Ю.А. Сучасна модель системи принципів державного управління / Ю.А. Кунев // Вісник ЗІОІ МВС України. – 2001. – № 4. – С. 184–193.
13. Основин В.С. Основы науки социального управления / В.С. Основин. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1971. – 260 с.
14. Ямпольская Ц.А. О принципах государственного управления / Ц.А. Ямпольская // Сов. гос. и право. – 1967. – № 3. – С. 3–12.
15. Яковлев Г.С. Аппарат управления : принципы организации / Г.С. Яковлев. – М. : Юрид. лит., 1974. – 230 с.
16. Аппарат управления социалистического государства. Ч. 1. – М. : Юрид. лит., 1976. – 320 с.
17. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
18. Атаманчук Г.В. Особенности процессов управления / Г.В. Атаманчук. – М. : Мысль, 1985. – 200 с.
19. Рябченко О.П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин / О.П. Рябченко ; за заг.ред. О.М. Бандурки. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. – 304 с.

20. Атаманчук Г.В. Сущность советского государственного управления / Г.В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1980. – 256 с.
21. Гладун З.С. Адміністративне право України : [навч. посібник] / З.С. Гладун. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 579 с.
22. Адміністративне право України : [підруч.] / [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Богущий та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
23. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень / В.Д. Бакуменко. – К. : УАДУ, 2000. – 328 с.
24. Програма інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента № 1072/2000 від 14.09.2000 р. // ОВУ. – 2000. – № 39. – С. 2. – Ст. 1648.

УДК 342.72

ГІМОН М.М.

ТРАНСФОРМАЦІЇ У НОРМАТИВНОМУ ВРЕГУЛЮВАННІ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД (СТОСОВНО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА)

У статті аналізуються трансформації, які відбувались і продовжують відбуватись у нормативному врегулюванні права на справедливий суд, та особливості закріплення цього права у цілому та окремих його складників у Кодексі адміністративного судочинства України. Вказується на особливості його тлумачення (з урахуванням положень загального щодо будь-яких видів судочинства законодавства); на особливості врегулювання у цьому кодифікованому акті таких складників цього права, як незалежність та безсторонність адміністративних судів, доступність правосуддя в адміністративних справах, розумні строки захисту прав у порядку адміністративного судочинства; окреслюються недоліки законодавчого врегулювання.

Ключові слова: право на справедливий суд, доступність судочинства, розумні строки, незалежність суду та суддів, рівність учасників адміністративного судочинства.

В статье анализируются трансформации, произошедшие в нормативном регулировании права на справедливый суд, и особенности закрепления этого права в целом и отдельных его составляющих в Кодексе административного судопроизводства Украины. Указывается на особенности его толкования (с учетом положений общего относительного любого вида судопроизводства законодательства); на особенности урегулирования в этом кодификационном акте таких составляющих этого права, как независимость и беспристрастность административных судов, доступность правосудия в административных делах, разумные сроки защиты прав в порядке административного судопроизводства; очерчиваются недостатки законодательного регулирования.

Ключевые слова: право на справедливый суд, доступность судопроизводства, разумные сроки, независимость суда та судей, равенство прав участников административного судопроизводства.

The article analyzes the transformations that took place and continue their being in the legal statutory regulation for a fair trial and the peculiarities of the consolidation of this regulation as a whole and its separate components in the Administrative Procedure Rules of Ukraine. It is noted on the peculiarities of its interpretation (taking into account